

האם עדיפה "בוררות" אישית מ- מבוכה משפטית

מאת: יעקב עזרא

28.04.2023

5 עמודים

פתח דבר:

מתחילת בריאתה של המדינה, היה הכרח להקים מערכת שיפוטית שתכריע בסכסוכים המובאים לפתחה באמינות, ביעילות ובמהירות, כך שלא כל איש יעשה דין לעצמו,

המסד והטפחות למבנה היציב של הבוררות כאלטרנטיבה אפשרית ואף כדאית כלכלית וצודקת לעת הזו היא: " יישוב סכסוכים מחוץ לכותלי בית המשפט " ורחוק מהחשיפה לציבור, מהפרסומים באמצעי התקשורת, בגוגל כשכולם יודעים.

הבוררות נוסדה עוד בתקופת השלטון העותומני בשנת 1876. השלטון העותומני פעל על פי הספר המגלה עד לשנת 1926. ימי המנדט הבריטי בארץ ובו חוקק חוק הנציב העליון את פקודת הבוררות. פקודה זו בוטלה כעבור 42 שנה על ידי חוק הבוררות תשכ"ח - 1968. חוק הבוררות תקף עד היום.

הנה כי כן, היצירה השיפוטית לסוגיה מעמידה בפנינו אתגרים קשים, כל עוד הנחנו כי המשפט נתן תשובה לכל שאלה. ללא סיועו של בית המשפט לא היינו צריכים להתמודד עם אתגרים אלה, יכולנו להסתפק בתורת משפט של מושגים ובתפיסה כי בעזרת ההיגיון אפשר לגזור דין ספציפי מנורמה כללית.

אנו לא נאיביים, התשובה הניתנת לשאלה שיפוטית כלשהי תהא מעורפלת וסבוכה ככל שתהא אנחנו מכירים בתפקידו היוצר של בית המשפט בתחום המשפט, בצורך שבחופש השיפוט ובצורך לבקרו ולרסנו.

היות ושופטי האומה עמוסים בתיקים, טבעי שכל תובע הרואה בתביעתו עולם ומלואו, הכרעותיו מתמססות בהליכים מתמשכים, מתישים ומייאשים.

חוסר האונים של הממסד, מעניק לציבור את האפשרות לקבל שרות משפטי זמין, מהיר המעוגן בחוקי המדינה, זאת מתוך רצון לתעל תהליכי מריבות וסכסוכים הפוגעים בסופו של יום בחברה כולה.

המעין באפשרות לחידוש פניו של חוק הבוררות בעשור הכמעט חמישי, ימצא קיומו בהישגים תוצאתיים ובהבנה והאבחנה שבין ההלכה הדעה והאתיקה המשתנה בכל תקופה.

כאשר החוקים אינם בהכרח תואמים את העידן המתקדם, מה שנותר הוא שיקול דעת החצוי בהבנה בין בני אדם בוויכוח מה הוא הדבר הנכון יותר. אפשר לדון בתפישה זו מהיבטים שונים, אך בחיבור זה אני עומד לדון בחלופת השיפוט.

האם מעמדו של בורר משפטי הוא כמעמד פוסק, כדוגמת שופט ? סעיף 65 (ב) בתי משפט (נוסח משולב) תשמ"ד - 1984 (ב) הוראות חוק הבוררות התשכ"ח - 1968 למעט סעיפים 23 עד 31.35.29, יחולו על בוררות לפי סעיף זה ככל שהם נוגעות לעניין.

חוק הבוררות תשכ"ח - 1968 כינס לתוכו את תמציתה של פקודת הבוררות והלכות בית משפט העליון.

מהי בוררות ?

כששני בעלי הדין ממנים אדם כרצונם לשופט, עליהם לדון להם וליישב את דבר ריבם ותביעתם. הפקודה וחוק הבוררות אימצו את רעיון הבוררות המתקיימת בהליך שיפוט מחוץ למערכת המשפטית.

הפקודה והחוק מעניקים לפסק הבורר שאושר על ידי בית המשפט, תוקף של פסק דין.

יחי ההבדל ?

נפגעת... ויתרת על בית המשפט .. חבל ! יש לך הזדמנות מכובדת באמצעות "בוררות משפטית" המקצרת את עינויי הדין.

קשה בבית משפט, בגלל הזמן ההתרגשות, אף פעם לא היית שם, אולי ?

מה אני צריך שאיזה פוץ שאני בקושי מכיר, יראה אותי וישאל מה אתה עושה פה ? לך תספר שהסבתא המאמצת שנפטרה, לקחה לך את כל זכויות הירושה והפקיד אותם לחשבונה של המטפלת הפיליפינית שבסך הכול האכילה אותה עם פרסת לחם וקוטג', וקראה לה כל היום "אימא". וואלק, רק הוא חסר לי עכשיו.

חוץ מזה התהליך מתמשך, ההמתנה מורטת עצבים ומי יודע מתי הסאגה ההרפתקנית הזו תסתיים.

אתה נכנס/נקלע/מוזמן למקום שאינך יודע איך תצא ממנו, למרות שהתכוננת כתלמיד מצטיין לצורך הגנתך.

בבית משפט אתה נשאל שאלות כמו: מה נשתנה הלילה הזה ?

או האם אנטארקטיקה התייבשה ? מה עם מוישה זורמיר הסנדלר, האם הוא עוד חי ? הקשר בין תוכניתך המבוססת על הצדק הפנימי שלך לבין ה"שואו" בבימת הנואמים רחוק ממה שדמיינת, נגמרה לך האינטימיות והבנתך בענייני משפט ושפתם של השופטים רחוקה משפתך. לעיתים קורה שלא הבנתה מה מדברים אלייך, גם לא תמיד נותנים לך לדבר וכשאתה מדבר הקלדנית כותבת משהו דומה למה שאמרת.

יש מצב שהשופט ישלח מבט אלייך כאילו אתה איזה "אהבל", שלא מבין עניין, מנותק מהסביבה, ואז הוא פונה אלייך בחוסר סבלנות... אדוני זה לא מה ששאלו אותך, תענה לעניין. תכל"ס, אתה אומר לעצמך ראבק, מה קורה פה. המציאות באולם בית העם לא מתלבשת על כל אחד.

אתה נזקק לסעדי בית המשפט ואופס, אתה מוצא את עצמך כלוא נפשית, מבואס ומדוכדך. בהגזמה - אתה בסרט: הבריחה מכלא אלקטרז שבסן פרנסיסקו.

ושוב שואל את עצמך, מה אני עושה פה לעזאזל עם כל המלתעות האלה, עם החליפות המעונבות בשחור. השחורות המזכירות את מלאך ה... ?

תתכונן, יש כאלה שיפתחו את פיהם בצעקות מלוות שקרים או חצאי אמיתות, ויש כאלה שישדרו כמה אתה צודק, רק שהסוף שונה.

אתה שוב תוהה ומפנים, זה אמיתי ? what's the fuck זה בית משפט או שזה בית משוגעים.

כך או כך, ההליכים בבתי המשפט מתארכים ומסתבכים ופעמים רבות הניצחון מלווה במרירות על אובדן הזמן והמשאבים שנדרשו כדי לנצח, בגדול יש את המרוויח הגדול... זה בטח לא אתה !

רק בגלל שאתה צודק, אתה מפסיד, לא תמיד (לעיתים) בגלל שאתה (סליחה) אהבל בתיאטרון למשפטים, גם לא בגלל בא כוח שמייצג אותך, או זה שיש לו קירבה משפחתית ליושב על כיסא כל יכול, המזכיר את הסנדק על כיסא מלכות לפני הברית.

הכול בגלל שאתה לא שחקן תיאטרון מבית האופרה או מהאקדמיה לקומבינטורים ולמניפולטורים או שלא ביקרת קודם בדיונים משפטיים או אולי כי חשבת שלא תצא פראייר. (סליחה, ללא הכללות, יש משפט בבית המשפט, הצדק גבוה ממנו ולעיתים רחוק ממה שנדמה.)

כך או כך, קח בחשבון שסיבוב ראשון כבר הפסדת את כספך, למי שאמור לקטוף עבורך את הניצחון, בגלל העיקרון, הכבוד והכסף שחלמת שמגיע לך, חמישים אחוז מתביעתך, הלכו פייפן,

בטרם ההכרעה, השופט בוודאי ישלח אתכם החוצה, תנסו להסתדר בחוץ, כשכול הסקרנים שומעים את הצעקות והפדיחות, אתם תשובו לאולם המשפט כי לא הסתדרתם בפרוזדור, השופט במצב דרוך, יפתח ויאמר ויאמר את המשפט הבא: דעו לכם וקחו בחשבון אם אני אחליט אחד משני הצדדים לסכסוך יישא בתוצאה, או בשפה שלי "יאכל אותה בגדול" כהחלטה בלעדית משיקול דעתו או התרשמותו או מהטעייתו, השופט איבד את זה... מרוב תביעות שחוזרות על עצמם. אתם תתעקשו, אין בעיה תגישו בקשה לערער ותערער לבית משפט מחוזי שיגלגל אתכם לבית משפט העליון ושם תתעוררו ותגלו את אלה שהגיעו לפניכם למקום שנראה בית מלאכי הצדק והפסידו.

למה ?

עוד פעם למה ! מה לא ברור, תשעים וחמשה אחוז מהערעורים לעליון נוחלים מפלה, ועוד פעם עלאש ? כי אתה לא צודק לשיטתם ואולי מפאת כבודם של שופטים שהאחד לא יבזה את רעהו. אלא אם הם לא מאותה בראנדה וזאת מבלי חלילה לפגוע בכבודם של שופטים אמינים, ישרים, הוגנים והגונים ויש לא מעט, אגב: אחד מסגני נשיאי בית משפט המחוזי, הינו עמית כבוד שהתנדב לייעץ לארגון הממונים על הבטיחות ואף הופיע על בימת הנואמים בכנס הארגון בנתניה. יש שופטים טובים לא רק בירושלים.

ההבדלים בין בוררות לבין משפט:

הצדדים קובעים ביניהם את כללי הבוררות. החלטת הבורר היא סופית ולא ניתן לערער עליה אלא אם כן נפל פגם מהותי הדורש התערבות בית משפט מחוזי. הצדדים לבוררות יכולים לקבוע מי יהיה הבורר. הבורר מצהיר בבירור כי לו אין צד בעניין שהוא וכי הוא פועל באופן אובייקטיבי וצריך להכריע בין שני הצדדים ולפסוק בעניין לכאן או לכאן, כמו שופט. הבורר אינו מגשר ואינו נדרש לפשר בין הצדדים.

- בניגוד לגישור, לבורר יש יכולת הכרעה.
- בורר בניגוד לשופט אינו מגיע ממקום של אני כל יכול, אני הכול, לבורר שיקול דעת שונה:
 - א. הבורר הוא אדם רגיל,
 - ב. לא בהכרח מתנשא.
 - ג. כי שכרו משני מגיע משני הצדדים.
 - ד. סבלנותו היא אין סופית,
 - ה. מולו ניצבים שני בני אדם ומעיניו לא שהאחד תמים והשני נוכל, שני בני אדם שנקלעו לסיטואציה שנתקעה להם בצומת הנוירוני וצריך מישהו שישחרר את המלכודת במוח.
 - ו. חשוב שהבורר יבין את התחום אליו הוא נכנס לבוררות.
 - ז. שופט לא תמיד מבין בתחומים טכניים ושיקוליו עלולים להכשיל את הצדק.

"את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון" שמות יח כ

ערכאת ערעור - ערעור על פסק בוררות

מוסד הבוררות נוסד על מנת לקצר הליכי משפט ממושכים, מסורבלים וחשופים לכל האומה. הבורר ישב עם הצדדים על כוס קפה ובהסכמתם, כל שיחילי יהיה מקובל עליהם ואם רוצים להבטיח שמילה זו מילה, הסיכום בין הצדדים יוגש להטבעת חותמת בית משפט ללא עלות, (לא חובה). הצדדים ידעו מראש כי פסק הבורר סופי ומוחלט והיעדר כמעט כל אפשרות לערער או לשנותו ובתנאי שבוצע בדרך מקובלת ובתום לב הבורר.

למזמיני הבורר המקובל על הצדדים עומדת אפשרות הגשת בקשה לבית המשפט לביטול הפסק, אולם זאת אך ורק מאחת העילות המפורטות בסעיף 24 לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968. כאמור בתי המשפט לא נוהגים להתערב בקלות בפסקי בוררות.

עפ"י כללי הבוררות החדשים של המוסד לבוררות, שנכנסו לתוקף ביום 28/9/04 רשאים הצדדים להסכים ביניהם לפני תחילת הבוררות על הרכב של עד שלושה בוררים וזאת בהנחה שהגיעו למבוי סתום בבוררותם, כמובן שעלות אי ההסכמות נכנסת עמוק לכיסם, אולם בוררות מקצרת את הזמן ומונעת חשיפות מיותרות כמו פרסום בגוגל, הופעה בבתי משפט בו אתה נפגש עם מישהו ששואל

הגשת ערעור ומתן פסק בוררות בערעור לא ימנעו מהצדדים את האפשרות לפנות לבית המשפט בבקשה לביטול הפסק שניתן בערעור אם נתגלה שלא נעשה בתום לב או בגילוי נאות של אינטרסים זרים.

תיקון מספר 2 לחוק הבוררות הישראלי מחודש נובמבר שנת 2008, נפתחו בפני בעלי הדין המשתתפים בהליכי בוררות.

חוק הבוררות בישראל הקנה לבוררים סמכות לחרוץ את גורלם של יחידים וחברות מבלי שתהיה לאלו אפשרות לערער על החלטותיהם.

הליכי הבוררות דאז, העמידו גורמים עסקיים במצב אבסולוטי שבו הזכות הבסיסית לבקר את מנגנון קבלת ההחלטות בהליך הבוררות, לא התאפשרה.

ואז נולדה הצעת החוק להוספת תיקון 2 לחוק הבוררות, המאפשרת להגיש ערעור על פסק בורר בשני דרכים.

מהם מסלולי הערעור על פסק בורר?

מסלולי הערעור שהתווספו אל חוק הבוררות בנובמבר 2008, נועדו לאפשר בחינה מחודשת של החלטות הבורר ותיקון של טעויות שנפלו בהכרעתו. חשוב לכלול מראש בסעיף הבוררות או בשטר הבוררות, על מנת להימנע מראש ממצב בו הכרעת הבורר נותרת על כנה כהחלטה סופית שאין לערער עליה.

במסגרת תיקון 2 לחוק הבוררות, להלן שני דרכים לערעור:

1. ערעור על פסיקת הבורר באמצעות בורר אחר (באופן פרטי)
2. ערעור על פסיקת הבורר בערכאת ערעור (בבית המשפט) הצדדים רשאים לבחור את אחד מבין 2 הדרכים.

המסוכסכים החותמים על הסכם בוררות רשאים לבחור בכל אחד מן המסלולי הללו, ובלבד שבחירתם תצוין באופן מפורש בנוסח ההסכם.

הדרך הראשונה: ערעור על פסק הבוררות באמצעות בורר, דרך זו מקבלת ביטוי בסעיף 21 א' של חוק הבוררות, שם הוא מכונה כערעור בפני בורר אחד. ועל הבורר חלה חובה עקרונית לנימוק פסיקתו.

הדרך השנייה: "ערעור ברשות בית המשפט על פסק הבוררות" בהינתן תנאי סף. הסכמה / הצהרה של שני הצדדים לסכסוך לגבי קיומו של הליך הבוררות בהתאם להוראות המופיעות בסעיף 29 ב' לחוק הבוררות. הסכמה של שני הצדדים לסכסוך בדבר האפשרות להגשת ערעור על פסק הבורר באישור בית המשפט וזאת במידה ונפלה בפסק הבוררות, טעות מהותית לעניין יישום החוק שיש בה בכדי ליצור עיוות דין.

סעיף 29 ב' (ב) בחוק הבוררות קובע כי מסלול ערעור זה מחייב תיעוד של מפגשי הבוררות באמצעות פרוטוקול והופעה בפני שופט אחד ובתנאי כי קיימת הצדקה לביטול פסק הבורר אם טיעוניהם עולים בקנה אחד עם אחת מעילות הביטול המנויות בסעיף 24 בחוק הבוררות.

החובה לנימוק פסק הבורר בכלל מסלולי הערעור על פסק בורר במסגרת סעיפים 21 א' ו- 29 ב' לתיקון מספר 2 לחוק הבוררות, התווספה חובת ההנמקה לפסק הבוררות בכלל מסלולי הבוררות והיא מעוגנת בתוספת הראשונה לחקיקה שניתן לבטלה ככל שהצדדים החליטו בבירור כי זהו רצונם, חובת ההנמקה שהוסיף תיקון 2 לחוק הבוררות, מאפשרת לצדדים בהליכי בוררות להישען על פסיקה ברורה והוגנת יותר מבחינה עסקית ומשפטית.

ניתנת בזאת לצדדים האפשרות לבחון את מערכת השיקולים שעמדה לנגד עיניו של הבורר במסגרת הכרעת הסכסוך ביניהם ולקבל את עמדתו או לחלוק עליה ממקום של שיקולי שכל ישר היגיון בריא ומקובל.

תיקון מספר 2 לחוק הבוררות מאפשר לצדדים שמחליטים לגשת להליכי בוררות בעקבות סכסוך עסקי או אחר, לערער על פסק הבורר וכך פותח חוק הבוררות המעודכן, דלת נוספת בתחום של ניהול מחלוקות עסקיות או כספיות מחוץ לכותלי מערכת המשפט.

התקופות והמועדים:

תקופת הבוררות מוגדרת על פי המוסכם בין בעלי הדין בהסכם הבוררות או בכל עת לאחר מכן ובמהלך הבוררות.

בהעדר הסכמה - חלה התוספת לחוק הבוררות הקובעת את משך הבוררות לשלושה חודשים ומסמיכה את הבורר להאריך את התקופה עד לשישה חודשים מתחילת הבוררות.

בית המשפט רשאי להאריך את התקופה אם חלפה התקופה הקודמת. לפי סעיף 19 (ב) לחוק הבוררות לא יבואו במניין הימים המוקצים לכל פעולה לפי חוק הבוררות אותם הימים שבהם עוכב מהלך הבוררות על פי החלטת בית המשפט או הבורר, בגלל דיון בבקשה בנושא מנושאי הבוררות שהופנתה לבית המשפט ולא הימים שבהם עיכב הבורר את פסק הבוררות בגלל אי תשלום שכרו.

פסק הבוררות יינתן על ידי הבורר תוך זמן סביר לאחר שמיעת הראיות והסיכומים (אם הוגשו בכתב).

להלן דוגמת אישור:

הודעה על בקשה לאישור פסק בוררות

בבית משפט המחוזי טופס 3 (תקנה 8).

הודעה בדבר אישור פסק בוררות

המבקש..... נגד המשיב

אל..... המשיב.

דע כי המבקש הגיש לבית משפט זה, עותק של פסק בוררות, שהעתק ממנו מצורף כאן, על מנת שבית המשפט יאשר את הפסק בהתאם לסעיף 23 לחוק הבוררות, התשכ"ח - 1968. וזאת תוך חמישה עשר ימים מיום המצאת הודעה זו לידייך או תוך המועד האמור בסעיף 27 לחוק הבוררות, התשכ"ח - 1968. הכול לפי התאריך המוקדם יותר, יהא בית המשפט רשאי לאשר את הפסק בלי לשמוע אותך.

תאריך..... חתימה

התקופה שונתה משבעה ימים ל - 15 ימים בעקבות התיקון שנעשה בקובץ תקנות 4800 תשמ"ה, כמוסבר בהערת שוליים. תיקון התקופה בטופס נעשה בקובץ תקנות תשמ"ז, 5040, מ- 7.7.87 (תיקון מס. 2) עמוד 1070.

" אנשי חיל יראו אלוקים, אנשי אמת שונאי בצע "

המחבר: יעקב עזרא - יו"ר ארגון הממונים על הבטיחות בישראל. * ממונה בבטיחות במקצועו ובתפקידו. * תארים אקדמיים במנהל עסקים ומדעים סוציאליים, * בוגר המגמה ללימודי שיווק באוניברסיטת חיפה. * לימודי תעודה ב- בוררות משפטית, * חקירות פרטיות וקציני ביטחון. * טוען משפטי מוסמך. * מחבר: "אמנת הממונים על הבטיחות".